

Силабус

Історія зарубіжної літератури (III, IV)

2021-2022 навчальний рік

Освітня програма	«Філологія (германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська, друга – німецька)»
Спеціальність	035 Філологія
Спеціалізація	035.041 германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Статус дисципліни	обов'язкова
Викладач	Ганна АЛЕКСАНДРОВА
Кафедра	української та зарубіжної літератури і порівняльного літературознавства, ауд. 204, корпус БДПУ 56
Посилання на сайт	http://bdpu.org/faculties/ffsk/structure-ffsk/kaf-zar-lit/composition-kaf-zar-lit/aleksandrova/
Контактний телефон	+380 99 707 15 61
Е-mail викладача	tria8@ukr.net
Графік консультацій	вівторок, 11.00-12.00, ауд. 204, корпус БДПУ 56
Викладач	Ольга БОГОВІН
Кафедра	української та зарубіжної літератури і порівняльного літературознавства, ауд. 204, корпус БДПУ 56
Посилання на сайт	http://bdpu.org/faculties/ffsk/structure-ffsk/kaf-zar-lit/composition-kaf-zar-lit/bogovin/
Контактний телефон	+380 95 558 42 72
Е-mail викладача	olgabogovun@gmail.com
Графік консультацій	вівторок, 11.00-12.00, ауд. 204, корпус БДПУ 56

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів / годин	Форма навчання	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
III – 3 / 90 год.	очна (денна)	III – 16 год.	III – 14 год.	III – 60 год.	III – екзамен IV – екзамен
IV – 3 / 90 год.	заочна (дистанційна)	III – 4 год. IV – 4 год.	III – 4 год. IV – 4 год.	III – 82 год. IV – 82 год.	

Семестр: осінній, весняний

Мова навчання: українська

Ключові слова: зарубіжна література, європейські літератури, літературний процес, літературний напрямок, індивідуальний авторський стиль.

Метою курсу є допомогти студентам прилучитися до всесвітнього літературного процесу, збагатити їхній духовний світ знаннями історії зарубіжної літератури, залучити до загальнолюдських цінностей, виховати почуття власної гідності, потребу в читанні, цікавість до художнього слова, сформувати естетичний смак, високу загальну і читацьку культуру, розкрити специфіку естетичних проблем, сутність художніх напрямків та течій в літературі.

Предметом навчальної дисципліни є історико-літературний процес у світовій літературі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде **знати:** особливості художньої літератури як виду мистецтва; основні тенденції розвитку зарубіжної літератури від античності до сучасності, дискусійні питання історії зарубіжної літератури, провідні факти літературного процесу; основні положення творчих методів та літературних напрямів, різні погляди дослідників на явища зарубіжної літератури; естетику та поетику письменників, творчість яких репрезентується; особливості образного мислення, притаманного різним епохам та їхні прояви у художніх творах; особливості рецепції окремих творів у світовому контексті; літературознавчі критичні праці провідних дослідників та їх оцінку визначних творів авторів періоду, що вивчається.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде **вміти**: виконувати науковий аналіз явищ художньої літератури: аналізувати своєрідність стилю, жанру, композиції окремих творів; характеризувати систему образів; виявляти національну своєрідність античної літератури, її традиції та зв'язок із іншими літературами, зокрема – українською; вільно оперувати основними фактами біографії письменників, історіями написання творів, що вивчаються; аналізувати історичні джерела різноманітного характеру; логічно висловлювати і обґрунтовувати свої думки; провадити самостійний науковий пошук.

Компетентності та програмні результати навчання:

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
<p>ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>ЗК 05. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК 06. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>СК 01. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.</p> <p>СК 05. Здатність використовувати в професійній діяльності системні знання про основні періоди розвитку літератури, що вивчається, від давнини до XXI століття, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища, а також знання про тенденції розвитку світового літературного процесу та української літератури.</p> <p>СК 08. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.</p> <p>СК 09. Усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною та іноземними мовами.</p> <p>СК 10. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний (залежно від обраної спеціалізації) аналіз текстів різних стилів і жанрів.</p> <p>СК 11. Здатність до надання консультацій з дотриманням норм літературної мови та культури мовлення.</p>	<p>ПРН 01. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземною мовою усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.</p> <p>ПРН 02. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.</p> <p>ПРН 07. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.</p> <p>ПРН 08. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мови (мов) і літератури (літератур), що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.</p> <p>ПРН 13. Аналізувати й інтерпретувати твори української та зарубіжної художньої літератури й усної народної творчості, визначати їхню специфіку й місце в літературному процесі (відповідно до обраної спеціалізації).</p> <p>ПРН 15. Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз різних стилів і жанрів.</p> <p>ПРН 16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.</p> <p>ПРН 19. Мати навички участі в наукових та/або прикладних дослідженнях у галузі філології.</p>

Зміст курсу:

Тема 1. Бароко. Історичні передумови виникнення бароко. Філософські основи бароко. Бароко як провідний напрям іспанської літератури XVII ст. Творчість Гонґори – характерне втілення бароко в поезії. Драматургія бароко. Творчість Кальдерона – вершина іспанського барокового театру. «Життя – це сон» як відображення етико-філософських уявлень бароко про світ та людину. Проза іспанського бароко. Грасіан як засновник іспанської барокової естетики. Розвиток барокового роману. «Сімпліціус Сімпліціссімус» Гріммельсгаузена як найвизначніший твір німецької прози XVII століття.

Тема 2. Класицизм. Основні риси естетики класицизму. Драматургія класицизму і його сценічна система. Поема Буало «Поетичне мистецтво» як розкриття основних принципів естетики і поетики класицизму. Корнель – провідний представник першого етапу у французькій класицистичній драматургії. Творчість Расіна – вершина другого етапу французької класицистичної драматургії. Комедія французького класицизму. Творчість Мольєра як найвище досягнення французької літератури XVII ст. Джон Мільтон – найвидатніший поет і публіцист англійської революції. Поема «Втрачений рай» – зразок релігійно-філософського епосу XVII ст.

Тема 3. Література XVIII ст. і ідейний рух Просвітництва. Французьке Просвітництво як ідейна підготовка Великої буржуазної революції. Основні напрямки суспільної думки. Риси просвітницького класицизму в драматургії Вольтера. Просвітницький реалізм естетики Дідро. Великий німецький просвітник-демократ Г. Лессінг. Література періоду «бурі й натиску» і початок кризи німецького просвітництва. Веймарська класика. Гете – великий національний німецький поет.

Просвітницька концепція особистості в англійській літературі XVII-XVIII століть. Д. Дефо та його місце в літературі раннього англійського Просвітництва. Особливе місце Дж. Свіфта в літературі англійського Просвітництва. Обґрунтування принципів просвітницького реалістичного роману. Роман Г. Філдінга «Історія Тома Джонса-знайди». Художня своєрідність епістолярної прози Річардсона. Творчість Річардсона і сентименталізм. Розвиток сентименталізму і суспільно-філософська основа його художнього методу. Провідні мотиви і художня своєрідність ліричної поезії сентименталізму (Томпсон, Грей, Юнг). Усвідомлення суперечностей і обмеженості просвітницьких поглядів у романах Стерна («Трістрам Шенді», «Сентиментальна подорож»).

Тема 4. Романтизм. Періодизація, головні течії; романтична естетика: літературознавча теорія і творчість Ф. Шлегеля. Єнський гурток. Гейдельберзький гурток. Творчість Е. Т. А. Гофмана: естетичні погляди, етапи творчості. Двомірність і принципи її втілення у творах Гофмана. Розвиток і періодизація англійського романтизму. Романтичний тип творчості: поети «озерної школи», Шеллі, Кітс. Творчість Дж. Г. Байрона. Творчість В. Скотта: поетична діяльність; естетичні принципи; герой і народ у романах. В. Скотт творець жанру історичного роману. Романи творчість В. Гюго: проблематика, образна система, поетика.

Тема 5. Реалізм. Французька реалістична література. Творчість Ф. Стендаля: філософські, політичні, естетичні погляди. Творчість Проспера Меріме: жанрова і стильова специфіка; інтерес до російської і української історії та літератури. Творчість О. Бальзака: головні етапи творчого шляху, задум «Людської комедії». Структура і зміст романів Бальзака. Творчість Г. Флобера: філософські, естетичні та політичні погляди. «Пані Боварі» як новий тип психологічного роману. Творчість Ч. Діккенса: етапи життя і творчості. «Олівер твіст», «Домбі і син» – соціально-сатиричні романи.

Тема 6. Оновлення художньої прози кінця XIX століття. Французький натуралізм як літературний напрям останньої третини XIX століття. Творчість Еміля Золя: концепція «експериментального роману» і її художнє втілення. Структура циклу «Ругон-Маккари», проблематика, поетика (проблема творчого методу, розробка нових художніх прийомів). Провідні теми і проблеми роману «Жерміналь». Естетизм як творче кредо О. Уайльда. Художня своєрідність роману «Портрет Доріана Грея»: композиційна роль передмови, проблематика, прийом парадоксу, використання символів (портрет), міфологічних ремінісценцій (Нарцис, Антиной, Аполлон та ін.), імпресіоністичний стиль роману («суто декоративний твір», «золота парча» – О. Уайльд).

Тема 7. Тенденції розвитку світової літератури кінця XIX – початку XX століть. «Нова драма» як явище в драматургії межі століть. Художні особливості драматургії Г. Ібсена. П'єса «Пер Гюнт» як підґрунтя для створення драми нового типу. Філософська проблематика «Лялькового дому» Г. Ібсена. Символіка і новаторство п'єси. П'єса «Пігмаліон» як утілення естетичних і соціальних принципів Б. Шоу. Трансформація античного міфу в п'єсі. Символістська драма М. Метерлінка «Синій птах»: жанрові особливості (драма-казка, драма-феєрія), символіка назви, літературні алюзії у п'єсі (брати Грімм, Г. К. Андерсен – «Снігова королева», Гофман – «Лускунчик»), мотиви подорожі і сліпоти, філософська проблематика п'єси. Виникнення і сутність «декадансу», модернізм, естетична природа і визначальні риси. Головні течії модернізму. Творчість Бодлера: революція в естетиці. Філософські засади та естетичні принципи символізму. Поезія П. Верлена як синтез імпресіонізму і символізму. Символістська поетика вірша А. Рембо «П'яний корабель», образ ліричного героя. Стефан Малларме – «апостол символізму». Інтелектуалізм його лірики. Проблемно-тематичне розмаїття англійської літератури кінця XIX – початку XX століть. Особливості поетики новел О. Генрі. «Північні новели» Дж. Лондона: тема випробування людини в екстремальній ситуації. Художній світ дитинства у творах Марка Твена («Пригоди Тома Соєра», «Пригоди Гекльберрі Фінна»). Проблема формування особистості людини у творах Т. Драйзера («Фінансист», «Титан», «Стоїк» або «Американська трагедія»).

Тема 8. Модернізація західноєвропейської літератури XX століття. Специфіка зрілого модернізму в порівнянні з раннім. Авангардизм як художнє явище: риторика і поетика. Художні течії французької поезії XX століття. Поезія Гійома Аполлінера як явище авангардизму. Творчість Томаса Стернза Еліота – представника англо-американської модерністської поезії. Поезія Райнера Дадаїзм і сюрреалізм як літературні явища. Розвиток інтелектуальної прози в зарубіжній літературі XX століття.

Школа «потому свідомості», її філософські і літературні засади. Модерністська концепція світу особистості у творчості Дж. Джойса та В. Вульф. Поняття «інтелектуальний роман», його характерні особливості. Сюжетно-композиційні особливості та проблематика романів Томаса Манна «Чарівна гора» і «Доктор Фаустус». Стилiстичні доміанти творчості Г. Гессе. Філософсько-інтелектуальна проблематика «Гра в бісер». Особливості поетики роману «Степовий вовк». Модернізація драматургії у літературі ХХ століття. «Епічний театр» Б. Брехта. Історія створення та сценічної постановки драми Бертольда Брехта «Матінка Кураж та її діти». Поняття «абсурду». Художні особливості п'єси Семюела Беккета «Чекаючи на Годо» (тематика, проблематика, символіка, художній час і простір). Абсурдистська драматургія Ежена Йонеско. Фарсовий характер п'єси «Голомоза співачка». Проблематика п'єси Ежена Йонеско «Носороги».

Тема 9. Культурно-історичні умови розвитку світової літератури середини ХХ століття.

Література «втраченого покоління». Трагедія зруйнованого війною життя героїв Ернеста Хемінгуея («Фієста», «Прощавай, зброе!»), «По кому подзвін»). «Кодекс честі» Е. Хемінгуея. Принцип «айсберга». Повість «Сніги Кіліманджаро» – історія творчої і фізичної загибелі письменника. Повість «Старий і море». Причини трагедії повоєнного життя героїв Е.М. Ремарка в романах «Три товариша» та «На західному фронті без змін». Екзистенціалізм як філософський напрям: витоки, провідні ідеї. Альбер Камю як духовний лідер епохи. Філософські ідеї у творі «Міф про Сізіфа. Есе про абсурд». Повість Камю «Сторонній»: образ відчуженої людини (Мерсо). Роман Альбера Камю «Чума» як роман-притча. Головні конфлікти життя Ф. Кафки, їх вплив на проблематику його творів. Зображення трагедії відчуженої особистості в новелі «Перевтілення». Філософський зміст роману В. Голдінга «Володар мух». Вплив ідей Ж.-П. Сартра, А. Камю на екзистенціалізм Дж. Фаулза. Риси постмодерністської поетики в романі «Подруга французького лейтенанта». Своєрідність інтелектуальної романістики Айріс Мердок («Чорний принц», «Дика троянда»). «Над прірвою у житті» Дж. Селінджера – авторська концепція життя молоді ХХ ст. Філософська проблематика творчості Антуана де Сент-Екзюпері. Філософська казка Антуана де Сент-Екзюпері «Маленький принц»: символіка, образна система, проблематика. Характерні риси жанрів утопії та антиутопії. Образ державної машини в романі «Прекрасний новий світ» О. Гакслі. Політичний сенс роману Джорджа Оруелла «1984».

Тема 10. Тенденції розвитку світової літератури кінця ХХ – початку ХХІ століть. Поняття «магічного реалізму» в творчості Гарсія Маркеса. «Сто років самотності» як узагальнення долі латиноамериканського континенту. Проблеми інтертекстуальності у творчості Х. Л. Борхеса: «Вавилонська бібліотека» (Вольтер), «Три версії зради Іуди» (Достоевський), «Повідомлення Броді (Свіфт). Постмодернізм як напрям світової літератури. Проблема винятковості людської особистості в романі Патріка Зюскінда «Парфумер». Поетика інтертекстуальності у творчості Умберто Еко. Особливості сюжетно-композиційної організації роману «Ім'я троянди». Мілорад Павич «Хазарський словник». Мілан Кундера «Нестерпна легкість буття».

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): від студента очікується здатність відповідати на питання за вивченим матеріалом, обговорення дискусійних питань, активна участь у практичних заняттях та виконання самостійної роботи.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: персональний комп'ютер, проектор, екран/інтерактивна дошка.

Система оцінювання та вимоги: оцінювання знань студентів здійснюється на основі результатів поточного контролю та підсумкового контролю. Підсумкова оцінка є сумою балів набраних під час поточного контролю та підсумкового контролю і вираховується за 100-бальною шкалою.

Поточний контроль здійснюється під час лекційних та практичних занять. Лекційні заняття оцінюються на основі зроблених конспектів лекцій. При оцінюванні на практичних заняттях враховується активна участь студентів у занятті, здатність відповідати на питання за вивченим матеріалом, обговорення дискусійних питань, виконання практичних завдань, самостійної роботи.

Підсумковий контроль передбачає перевірку теоретичних знань та практичних навичок. Підсумкова оцінка є сумою балів, набраних за весь курс навчання та під час поточного контролю та підсумкового контролю (екзамену) (50+50=100) та вираховується за університетською шкалою та шкалою ЄКТС.

Таблиця 1. Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах

Вид контролю	Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах	Частина підсумкової оцінки у балах	Підсумкова оцінка
Поточний контроль		50	100
Лекційні заняття	8		
Практичні заняття	42		
Підсумковий контроль		50	
Екзамен	Кафедра		

Таблиця 2. Розподіл набраних студентом балів під час поточного контролю

Види робіт	Кількість набраних балів						
	1-17	18-25	26-29	30-32	33-39	40-45	46-50
	F	FX	E	D	C	B	A
Лекційне заняття 1	1	1	1	1	1	1	1
Лекційне заняття 2	1	1	1	1	1	1	1
Лекційне заняття 3		1	1	1	1	1	1
Лекційне заняття 4			1	1	1	1	1
Лекційне заняття 5				1	1	1	1
Лекційне заняття 6					1	1	1
Лекційне заняття 7						1	1
Лекційне заняття 8							1
Всього	2	3	4	5	6	7	8
Практичне заняття 1	2,1	3,1	3,5	3,8	4,7	5,4	6
Практичне заняття 2	2,1	3,1	3,5	3,8	4,7	5,4	6
Практичне заняття 3	2,1	3,1	3,5	3,8	4,7	5,4	6
Практичне заняття 4	2,1	3,1	3,5	3,8	4,7	5,4	6
Практичне заняття 5	2,1	3,1	3,5	3,8	4,7	5,4	6
Практичне заняття 6	2,1	3,1	3,5	3,8	4,7	5,4	6
Практичне заняття 7	2,1	3,1	3,5	3,8	4,7	5,4	6
Всього	15	22	25	27	33	38	42
Разом максимальна кількість набраних балів	17	25	29	32	39	45	50

Таблиця 3. Розподіл набраних студентом балів під час підсумкового контролю

Види робіт	Кількість набраних балів						
	1-17	18-24	25-28	29-32	33-38	39-44	45-50
	F	FX	E	D	C	B	A
Екзаменаційне питання 1	5,6	8	9,3	10,6	12,6	14,6	16,6
Екзаменаційне питання 2	5,6	8	9,3	10,6	12,6	14,6	16,6

Екзаменаційне питання 3	5,6	8	9,3	10,6	12,6	14,6	16,6
Максимальна кількість набраних балів	17	24	28	32	38	44	50

Таблиця 4. Внутрішня університетська шкала оцінювання

Оцінка за університетською шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)

Список рекомендованих джерел:

Основні

1. Александрова Г. Історія зарубіжної літератури ХХ – початку ХХІ століть: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Мелітополь, 2018. 178 с.
2. Александрова Г. О. Історія зарубіжної літератури. Античність: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів (2-ге вид.). Бердянськ, 2019. 193 с.
3. Белаш Г. О. Історія зарубіжної літератури: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Бердянськ: Видавець Ткачук О. В., 2015. 212 с.
4. Белаш Г., Боговін О. Історія зарубіжної літератури. Навчальна програма для студентів вищих навчальних закладів. Бердянськ: Видавець Ткачук О. В., 2015. 120 с.
5. Боговін О. В. Історія зарубіжної літератури Середніх віків та Відродження: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Бердянськ: Ф–ОП Ткачук О. В., 2015. 244 с.
6. Буйвол О. В. Антична література. Текст лекцій: навч.-метод. посіб. для студентів. Харків: НТУ «ХПІ», 2016. 117 с.
7. Давиденко Г. Й., Акуленко В. Л. Історія зарубіжної літератури середніх віків та доби Відродження: Навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 248 с.
8. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 488 с.
9. Давиденко Г. Й., Чайка О. М. Історія зарубіжної літератури ХІХ – поч. ХХ століття: Навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2007. С. 38-47, 221-223.
10. Давиденко Г. І., Величко М. О. Історія зарубіжної літератури ХVІІ – ХVІІІ сторіччя : навч. посібник. Київ: Центр учбової л-ри, 2007. 292 с.
11. Денисова Т. Н. Історія американської літератури ХХ ст. Київ, 2002. 318 с.
12. Історія зарубіжної літератури ХХ ст.: навчальний посібник / В. І. Кузьменко, О. О. Гарачковська, М. В. Кузьменко та ін. Київ: ВЦ «Академія», 2010. 496 с.
13. Криворучко С. К. Література країн західної Європи межі ХХ–ХХІ століття: підручник. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2016. 248 с.
14. Шаповалова М., Рубанова Г., Моторний В. Історія зарубіжної літератури. Середні віки та Відродження. Київ: Знання, 2011. 476 с.
15. Штейнбук Ф. Конвергенція тілесних мікротопосів у сучасній світовій літературі: монографія. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2014. 248 с.

Додаткові

1. Галич О. А., Дмитренко В. І., Фоменко В. Г. Історія зарубіжної літератури. Античність. Середньовіччя. Луганськ: Альма матер, 2003. 228 с.
2. Качуровський І. Новеля іспанського середньовіччя. *Слово і час*. 2002. № 7. С. 39–43.
3. Кирилюк З. В. Зарубіжна література. Античність. Середньовіччя. Відродження. Бароко. Класицизм. Тернопіль: Астон, 2002. 259 с.
4. Література західноєвропейського середньовіччя: нав. посіб. / за заг. ред. Н. О. Висоцької.

- Вінниця: Нова Книга, 2005. 464 с.
5. Мегела І. Історія давньогрецької літератури : курс лекцій. Київ: Видавець Карпенко В. М., 2007. 340 с.
 6. Мегела І. П. Історія Римської літератури: монографія. Миколаїв: Видавництво ЧДУ імені Петра Могили, 2009. 320 с.
 7. Наливайко Д. Бароко і драма Кальдерона «Життя – це сон». *Тема*. 2000. №1. С. 5–17.
 8. Наливайко Д. С., Шахова К. О. Зарубіжна література XIX сторіччя. Доба романтизму: підручник. Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2001. 416 с.
 9. Пащенко В. І., Пащенко Н. І. Антична література: підручник. Київ: Либідь, 2001. 718 с.
 10. Підлісна Г. Н. Антична література: навч. посібник. Київ: Вища школа, 1992. 255 с.
 11. Тацій Т. П., Турянська І. М. Трагування образу Дон Жуана в історичній легенді та французькій («Дон Жуан, або Кам'яний гість» Мольєра), англійській («Дон Жуан» Байрона), і українській літературах («Кам'яний господар» Лесі Українки). *Всесвітня література*. 2003. № 5. С.45–8.
 12. Шалагінов Б. Зарубіжна література: Від античності до початку XIX сторіччя: Іст.-естет. Нарис. Київ: Вид. дім «КМ Академія», 2004. 360 с.
 13. Шалагінов Б. Б. Література сентименталізму в Англії. *Зарубіжна література*. 2004. № 7. С. 9-14.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека світової літератури (оригінали та переклади). URL: <http://www.ae-lib.org.ua/>
2. Бібліотека Максима Мошкова. URL: <http://www.lib.ru/>
3. Бібліотека БДПУ. URL: <http://catalog.bdpu.org/cgi-bin/wfinder.cgi>
4. Велика електронна бібліотека. URL: <http://www.big-library.info/>
5. Зарубіжна література (твори). URL: <http://www.booksite.ru/zarublith.htm>
6. Зарубіжна і українська літератури (твори). URL: <http://www.e-reading.me/author.php?letter=%C0>
7. Національна бібліотека України Вернадського. URL: <http://nbuv.gov.ua>
8. Наукова бібліотека. URL: <http://elibrary.ru>
9. Український журнал іноземної літератури «Всесвіт». URL: <http://www.vsesvit-journal.com/index.php>
10. URL: <http://antique-lit.niv.ru/>
11. URL: <http://www.zarlit.com/article/2.html>
12. URL: https://pidruchniki.com/15100827/prirodoznavstvo/uchennya_aristotelya
13. URL: http://elibrary.kubg.edu.ua/5959/1/O_Halchuk_NP_2008_GI.pdf